

Poco Andantino
mp espressivo

Pes - te a - pe - lu - mi -
na cli - pea in e - co - uri Din vir -
furi de munți pi - nă - n ma - re Pe cer și pe
frun - tea mea tre - ceau no - rii De - n - cor -
dări și aș - tep - le - re.

sau cea comentatoare, din părțile centrale ale corului.

Materia folosită se constituie într-un mod simetric (ton-semi-ton, ton-semi-ton, ton-semi-ton) care suportă și trepte mobile.

mod (cu multe trepte)

(permutare)

Secțiunea I-a este încredințată baritonului solo, pe un fond de vocalize a vocilor de femei. Comentariul corului dezvoltă ritmic, același material tratat acum polifonic, după care o recitare a baritonului este subliniată de corul care încheie această primă parte pe versurile: O aură de jertfe ne-a încins/ Scump legămînt peste tăceri și moarte./

Contrastul pe care-l aduce secțiunea centrală se datorează atât tempoului și dinamicii mult îmbogățite, cât și manierei *fugato* în care același material primar este prezentat variat, transfigurat.

Allegro

Ve ghînd ne a - bă - tut ca bra - dul nins

Această secțiune mediană, care se încheie cu momente de *stretto*, reprezintă un model de fugă „cristalizată”, redusă la elementele sale esențiale și constituind centrul unui arc întins, tensionat la maximum, prin conciziunea și claritatea sa. O scurtă tranziție ce folosește elemente din introducere, ne conduce firesc spre „coda”, la care participă corul și întreaga orchestră, de un pronunțat caracter eroic, triumfal, și care în esență se bazează pe patru formule cadențiale, ca patru variabile ale aceleiași stări de apoteoză:

Maestoso

A - ri - pi largi si lim - pe - de iz - var

Ro - mă - ni - a

Ro - mă - ni - a

Ro - mă - ni - a

Este după părerea noastră un strălucit exemplu de scriitură vocal instrumentală de mare eficiență și a cărei simplitate îi dublează valoarea. Este o trăsătură a întregii lucrări această simplitate la care ajunge compozitorul și care face dovada maturității sale. Finalul acesta se profilează ca un arc deschis spre lumină, sugerînd viitorul minunat al unui popor stăpîn pe destinele sale. Este un exemplu cu certe valențe de simbol și o muzică de mare accesibilitate dar niciodată facilă.

Factura modală a acestei cantate, orchestrația și scriitura vocală de mare eficacitate, contrastele dintre părțile „statice și cele de mișcare”, toate, într-un context formal de mare echilibru, ne fac să considerăm această lucrare o reușită a compozitorului ieșean.

Sabin PAUTZA

ÎN SPIRITUL IDEILOR CUPRINSE
ÎN DOCUMENTELE CELUI DE AL XI-LEA
CONGRES AL P.C.R.

Mesajul criticii noastre muzicale

Subliniind că „Partidul va stimula și în viitor făurirea unei arte și literaturi de o înaltă ținută umanistă, bogate în idei și sentimente nobile, inspirate din viața și munca poporului, din idealurile socialismului, chemînd creatorii „... să făurească noi opere valoroase care să îmbogățească patrimoniul culturii noastre socialiste și tezaurul culturii universale, să contribuie la continua înflorire a vieții spirituale a poporului nostru”, Programul Partidului evidențiază, la loc de frunte, rolul deosebit al criticii de artă, atât în promovarea creației estetice cu un înalt conținut educativ, militant, cât și în educarea estetică a maselor populare.

„... *Condiția îndeplinirii cu succes a misiunii criticii de artă* — se spune în importantul Document supus dezbaterii marelui forum al comuniștilor români — *este situarea ei fermă pe pozițiile filozofiei materialist-dialectice și istorice, spiritul critic obiectiv și nepărtinitor în judecarea valorilor artistice, cultivarea consecventă a orientării realiste a artei, stimularea legăturii strânse a creatorilor cu viața, cu realitățile sociale, promovarea umanismului socialist*”.

Înțelegând locul deosebit al artei în condițiile societății noastre, înțelegând faptul că teoria și critica muzicală dobîndesc o tot mai mare complexitate și răspundere civică, muzicienii țării s-au aplecat cu atenție, în ultimele luni, asupra unor probleme de stringentă actualitate ale criticii muzicale.

În substanțiale comunicări prezentate la Sesiunea științifică organizată în cinstea celei de-a XXX-a Aniversări a Eliberării și a celui de-al XI-lea Congres al Partidului de Uniunea Compozitorilor, Conservatorul „Ciprian Poniștescu”, Institutul de Etnografie și Folclor, Institutul de Istorie a Artei al Academiei de Științe Sociale și Politice, muzicologii Petre Brâncuși și Alfred Hoffmann au dezbătut câteva chestiuni de prim ordin ale criticii muzicale ca expresie a unei atitudini militante, ale locului criticii muzicale în contextul vieții noastre artistice.

Remarcabilele opinii cu privire la menirea actuală a criticului muzical au fost inserate, de asemenea, în zilele discuției publice a documentelor supuse dezbaterii Congresului Partidului de muzicologii Vasile Tomescu (în revista *Contemporanul*) și Viorel Cosma (în ziarul *Scînteia tineretului*).

Încercînd să nu repet tezele emise în aceste opinii, doresc să conturez câteva fapte, stări de lucruri, să punctez câteva idei poate de minimă coloratură teoretică, dar, cred eu, de maximă importanță practică în procesul ridicării criticii muzicale la nivelul comandamentelor actuale.

Indiscutabil, critica muzicală românească a străbătut, în ultimii ani, traiectoriile definitivei ei afirmări, dobîndind autoritate în frontul muzical.

Eseurile, articolele amintite, evidențiază o serie de fapte care atestă profesionalitatea, autenticitatea criticii muzicale românești, capacitatea ei de a crea curentul fertil de opinii în jurul fenomenului muzical.

Or, tocmai de aceea, discutînd destinele, rolul criticii de artă în lumina Documentelor Congresului al XI-lea, trebuie să subliniem, *în primul rînd*, inexplicabila dispariție a cronicii muzicale din paginile unor publicații.

În afara revistei „Muzica”, în afara emisiunilor speciale difuzate de posturile noastre de radio și televiziune, cronica muzicală — modalitatea publicistică esențială în promovarea criticii de specialitate — a dispărut din paginile unor publicații; cronica muzicală a încetat

într-un fel de a fi o componentă continuă a vieții noastre artistice.

Marile cotidiene se rezumă doar la publicarea unor articole ce atacă probleme generale ale culturii și vieții muzicale... „Contemporanul” a întrerupt orice activitate publicistică menită să surprindă continuu, sistematic, evoluția vieții muzicale românești.

Spațiul acordat muzicii în „România literară” se pare că e în continuă diminuare; „Luceafărul” face arareori loc cronicii muzicale în serialul său de consemnări critice și aceeași situație o găsim în general și în publicațiile ce apar în celelalte centre culturale ale țării.

Istoria vieții muzicale din ultimul veac de la noi, și de peste tot, istoria presei, demonstrează fără putință de tăgadă că nu putem despărți viața muzicală de cronica muzicală, că o condiție sine qua non a înfloririi vieții muzicale este consemnarea ei critică în paginile publicațiilor. Pe bună dreptate, muzicologul Vasile Tomescu, ridicîndu-se (în articolul recent publicat în paginile „Contemporanului”) împotriva prejudecăților cultivate de unii secretari de redacție, în legătură cu perisabilitatea acestui gen publicistic, demonstrează că practica artistică universală atestă faptul că o cronică permanentă și exigentă reprezintă o condiție de prim ordin a progresului vieții și creației muzicale în ansamblu, din care se plămădește apoi, prin selecția operată de timp, precum și prin sintezele teoretice de anvergură, istoria vieții muzicale, istoria valorilor perene.

Subliniind câteva probleme legate de critica muzicală în lumina cerințelor Documentelor de Partid, cred că trebuie să subliniem, în al doilea rînd, că nu putem îndeplini obiectivele esențiale ale criticii muzicale catalogînd doar fenomenele, că nu ne putem rezuma la o atitudine contemplativă în fața creației, că nu prin banale cronici de serviciu vom putea contribui la ridicarea vieții muzicale naționale, la crearea condițiilor necesare istoricului pentru a realiza în viitor, printr-o selecție riguroasă, istoricul valorilor zilelor noastre.

O cronică care să nu supere pe nimeni, o cronică laudativă, cu orice preț, nu este decît un act de publicitate, iar redactarea ei poate fi încredințată unui agent impresarial și nu unui critic muzical.

Desigur că nu este foarte ușor să scriem totdeauna cu curaj, nu este ușor să-ți spui deschis gîndurile despre stadiul evoluției unui artist sau unui ansamblu... Trebuie să ai înaintea de toate curajul de a rezista „presiunilor” pe care cei criticați le pun în funcțiune, trebuie să ai puterea de a rezista tuturor acelor care nu înțeleg că pentru un interpret, și în special pentru un tînăr pornit pe dificilele drumuri ale artei, orice laudă nemeritată poate fi cel mai cumplit act de corupție morală.

Nu este ușor să-ți manifesti public părerile, atîta timp cît se vor mai găsi tineri insolenți sau bătrîni rutinați care să-ți conteste orice

drept la critică, care să-ți declare sentențios că nu ai competența să-ți execuți funcția de cronicar liric dacă nu cînti pe scenă aria lui Ger-mont; atîta timp cît se vor mai găsi mici artiști lăudați de un incapabil cronicar care să demonstreze că nu ai voie să te legi în nici un chip de ei, din moment ce posedă o mapă încărcată de elogii.

Se poate ca un critic intransigent să-și facă cu greu loc în medii bintuite de inerții, dar nicicînd un artist serios nu a prețuit un publicist ce-și încarcă cronica cu superlative, nici-cînd o cronică fără doză de curaj și probitate, nu poate fi socotită un act artistic.

Curajul cronicarului este legat în același timp de profesionalitatea, de fermitatea, de probitatea sa, de modul în care nu vădește continue atitudini oscilante, de modul în care nu va cultiva facilitatea, convenționalitatea.

Or, din acest punct de vedere, discutînd cîteva probleme ale criticii muzicale, trebuie să vorbim, în *al treilea rînd*, de ceea ce aș numi coeficientul de *adevăr absolut* al judecăților noastre de valoare.

Indiscutabil că subiectivitățile intervin în aprecierea oricărui fenomen artistic, în special în analiza actului interpretativ... Nici nu ne putem închipui, de altfel, critica muzicală, în ansamblul ei, vehiculînd aceleași idei despre unul sau altul din momentele vieții muzicale...

Dar există în orice manifestare artistică o latură asupra căreia cititorul nu admite cronicarilor să aibă ezitări...

Un cîntăreț fără voce nu poate fi calificat excepțional, o interpretare în care ideile muzicale secundare sînt scoase la iveală în dauna celor principale, nu poate fi numită corectă; un dirijor care se descurcă cu greu în partitură nu poate fi catalogat drept muzician de talent; un instrumentist fără umbră de tehnică nu poate fi aplaudat, nu poate fi dat drept exemplu.

Fără adevăr nu există critică muzicală și în diversitatea de opinii pe care o întîlnim uneori după o serie de manifestări, (de multe ori mediocre, în ceea ce privește valoarea lor artistică), nu trebuie să vedem întotdeauna o rîvnită nuanțare în aprecieri, ci o lipsă a unor adevăruri elementare și, în ultimă instanță, lipsa de probitate a unor cronicari.

Fără îndoială că nici un singur fals artistic, o singură cronică lipsită de autenticitate, nu poate fi iertată unui critic căci ea aduce cu sine — aș spune, — descalificarea pe viață...

Un cititor, un iubitor de artă, nu va ierta nicicînd unui cronicar, măcar o singură minciună; un meloman autentic nu va mai avea încredere în nici un fel de însemnare a unui critic oare și-a permis o singură dată o vădită răsturnare de valori.

Dezbaterea unor probleme de critică muzicală în lumina Documentelor Partidului, ridică, în *al patrulea rînd*, o serie de chestiuni legate de rolul cronicarului în stringerea legăturilor dintre creatori, interpreți și public.

În ultimii ani au fost inițiate la Radioteleviziune, la Filarmonica „George Enescu“, la Asociația Oamenilor de Artă din Instituțiile Teatrale și Muzicale, la Societatea „Muzica“, un serial de manifestări menit în fapt să consolideze relațiile creatorilor și interpreților cu masa audienților. Arareori însă, aceste manifestări au constituit pentru întregul nostru corp de critici prilejul unor participări eficiente, curajoase, unor participări capabile să îndrepte atenția tuturor aceluia care se găseau în sală spre înțelegerea problemelor esențiale puse în dezbatere, unor participări capabile să anuleze orice confuzie în ierarhizarea valorilor, unor participări în stare să ajute masele de melomani la o riguroasă selectare a opiniilor despre muzica ascultată cu acest prilej.

Fertile concluzii în legătură cu procesul în-tăririi legăturilor dintre creatori, interpreți și public prin intermediul criticilor, pot fi trase din experiența „Cercului prietenilor muzicii românești“ organizat de Uniunea Compozitorilor la Clubul uzinelor „Republica“, pentru muncitorii și tehnicienii unităților industriale de pe platforma „23 August“.

Cu ajutorul Radioului și Televiziunii asemenea cercuri pot deveni reale rampe de lansare a artei muzicale și indiscutabil că principalul rol în augmentarea acestei inițiative trebuie să revină criticilor noștri.

Discutînd etapa actuală a evoluției criticii noastre muzicale, aș menționa, în *al cincilea rînd*, faptul că în prezent se impune, cred, o amplă analiză a ceea ce aș numi frontul nostru critic, a componenților săi, a statutului criticii muzicale românești, a modului în care pregătim tinerele cadre de critici în conservatoarele țării, o amplă discuție asupra responsabilităților pe care le au instituțiile noastre muzicale în promovarea tinerilor cronicari.

Instituționalizarea secției de critică în cadrul ATM-ului a fost desigur o inițiativă binevenită dar, după cîteva ședințe, activitatea cercului a intrat, se pare, într-o vacanță care ne-ar întrista dacă ar fi totală.

De la problemele legate de rolul criticii noastre în dezbaterea temelor și noțiunilor de bază ale gîndirii estetice la mijloacele de calificare a criticului, de la o discuție asupra importanței actului critic în mobilizarea și angajarea conștiinței artistice, la problematica limbajului cronicilor noastre — multe alte chestiuni trebuie, desigur, să le discutăm acum, cînd Documentele de Partid ne atrag atenția, în mod deosebit, asupra responsabilităților criticii de artă.

Dar am certitudinea că paginile revistei „Muzica“ vor rămîne mai departe deschise tuturor aceluia care vor dori să aducă în colac-viul muzicienilor și iubitorilor de artă din țară cîteva din problemele actuale ale criticii muzicale.

Iosif SAVA